

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО УЧАСТІ ЮРИДИЧНИХ СЛУЖБ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ОХОРОНІ ДОВКІЛЛЯ

Горевий В.І., доцент кафедри права

Проблемам економіко-правового регулювання природокористування і охорони довкілля присвячені праці таких вчених, як В.І. Андрійцева, А.П. Гетьмана, С.М. Кравченка, А.К. Попова, В.К. Шульги, В.В. Костицького та ін.

Зрозуміло, що запровадження системи екологічних засобів забезпечення дотримання економічних вимог у процесі господарської діяльності ще не дає гарантії їх дотримання. Тому слід розраховувати тільки на комплексне економіко-правове забезпечення реалізації екологічної функції держави, в якій повинні поєднуватися економічні важелі з управлінськими та використовувався б інститут юридичної відповідальності.

Загальною і єдиною підставою для юридичної відповідальності є правопорушення. Воно розглядається як винна протиправна дія (діяльність). Неправомірна діяльність – це вольова поведінка, яка не відповідає правовим приписам, обмежує суб'єктивні права, не узгоджується з покладеними на особу юридичними обов'язками.

Підставою застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства є правопорушення, вчинені у галузі природокористування, відновлення і охорони навколишнього природного середовища.

Дана форма загального поняття екологічного правопорушення набуває специфічних рис при притягненні до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової і дисциплінарної відповідальності.

Охорона навколишнього природного середовища і раціональне використання природних багатств є одним із найважливіших державних завдань. Активну роль у цій роботі має брати юридична служба.

Роль юридичних служб підприємств повинна зводитись до попередження порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища з боку природокористувачів, суб'єктів господарювання та до захисту порушених прав і законних інтересів перших.

Однією з суттєвих умов попередження порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища є безумовно дотримання вимог, які стосуються підстав для виникнення права власності та природокористування.

Особливо важливим є оформлення відповідного права (землекористування, водокористування, лісокористування та ін.) оскільки цей юридичний акт, як правило, є завершальною правовою дією, що є підставою для виникнення права природоволодіння, природокористування.

Ігнорування цієї умови нерідко призводить до виникнення різних конфліктів, економічних, екологічних збитків і втрат.

До загальних обов'язків законодавство відносить зобов'язання щодо планування природоохоронних заходів, забезпечення раціонального й ефективного використання природних багатств, їх відтворення. До спеціальних обов'язків відносяться, наприклад, зобов'язання щодо боротьби з водною і вітровою ерозією, бур'янами (для землекористувачів), із забрудненням та виснаженням водних ресурсів (для водокористувачів), недопущення втрат корисних копалин при їх видобутку тощо.

Юридична служба у разі видання наказів, ухвалення рішень з питань охорони навколишнього природного середовища або використання природних ресурсів повинна попередньо ознайомитись з їх проектами, візувати їх, якщо вони відповідають вимогам законодавства України. Якщо зазначені документи не відповідають вимогам чинного законодавства, то юридична служба повинна приймати заходи щодо приведення зазначених документів у відповідність до законодавства.

Юридична служба зобов'язана вести облік законів, нормативних актів з питань охорони навколишнього природного середовища.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що юридичне обслуговування підприємств спрямоване на зміцнення законності в діяльності підприємств. Його забезпечення досягається, по-перше, шляхом забезпечення виконання і дотримання вимог норм природоохоронного законодавства, по-друге, практичною правовою допомогою юридичних служб, спрямованою на належне правозастосування, тобто завдяки їхній роботі місцеві і господарські суди мають можливість належним чином розібратися у конкретній справі, дати оцінку юридичним фактам, врахувати особливості в суб'єктивних правомочностях сторін і прийняти правильне рішення.

Сучасне юридичне обслуговування підприємств є з одного боку, важливим елементом організаційно-управлінської діяльності органів управління підприємств в сфері охорони навколишнього природного середовища, з іншого – формою надання юридичної допомоги підприємствам фахівцем, який володіє спеціальними законами.

Юрисконсульт зобов'язаний приймати безпосередню участь у забезпеченні дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища, фіксувати факти порушень права природокористування або права власності на природні багатства та забезпечувати правове супроводження складених документів до їх кінцевого вирішення”.